

Razred: II5

Predmet: Bezbednost i regulisanje saobraćaja

Učenici, krećemo u izučavanje novog modula – Saobraćajne nezgode. Da bi bili spremni, moramo ponoviti ono što smo do sada naučili, a odnosi se na uzroke nastajanja saobraćajnih nezgoda. Znamo da su 3 osnovna faktora bezbednosti saobraćaja: vozač, vozilo i put. Najveći akcenat ćemo sada staviti na vozača, koji svojim ponašanjem procentualno najviše učestvuje kao uzročnik nastajanja nezgoda.

OSNOVNI PSIHIČKI PROCESI I PSIHOLOŠKI ČINIOCI KOJI UTIČU NA VOŽNJU

Svaki čovek je različit sam po sebi i predstavlja individuu struktuiranu na specifičan i različit način. Sposobnost vozača da se prilagodi različitim saobraćajnim uslovima, da je psihički stabilan i skladno razvijen predstavlja preduslov za bezbedno učešće u saobraćaju.

U toku vožnje vozač prolazi kroz niz različitih psihičkih procesa koji mu dalje mogu pomoći da bolje savlada određene saobraćajne situacije.

Čulno-motorna koordinacija, koja se izražava u usklađenoj koordinaciji čulnog opažanja sa voljnim reakcijama ekstremiteta, veoma je važna kako bi se uspešno upravljalo motornim vozilom.

OSEĆAJI

Osećaj predstavlja reagovanje na draži iz okoline. U pitanju je čist čulni utisak koji nastaje kao posledica draženja čulnih organa.

Draži koje čovek prima iz okoline i uz pomoć kojih on spoznaje okolinu se određenim fiziološkim procesima pretvaraju u nadražaje i nervnim sistemom prenose do moždane kore. Njegova saznanja se zasnivaju na osećajima koje prima iz različitih čulnih područja. Tu pre svega mislimo na područja ukusa, mirisa, sluha i vida, ali i na područje kožne osetljivosti: bol, toplota, dodir i hladnoća.

Osim navedenih postoji i osetljivost na ravnotežu i čulne ćelije u zglobovima, mišićima i tetivama. I, da ne zaboravimo na razne organske osećaje koji ukazuju kakvo je stanje unutar našeg organizma.

Osećaji se razlikuju po intenzitetu, pa tako imamo glasniji ili tiši zvuk, slabiji ili jači bol. Do spoznaje koji je deo tela nadražen i odakle to draženje dolazi doći ćemo na osnovu lokalnog znaka osećaja. Kako su osećanja veoma važna ona će uticati i na donošenje zaključaka u saobraćaju.

OPAŽANJE

Prilikom upoznavanja sveta oko sebe čovek istovremeno ima veliki broj različitih osećaja. Njihovom kombinacijom čovek može da stvori vernu sliku okoline, što nas dovodi do zaključka da opažanje predstavlja celokupnu sliku predmeta i pojava, sastavljene iz velikog broja istovremenih osećaja.

Da bi smo razumeli opažanje moramo obratiti pažnju na faktore koji utiču na njega. Zato ističemo da sam objekat koji zapažamo ima veliki uticaj.

Ukoliko je potrebno da neki predmet lako uočimo, onda je potrebno da se prilagodi čovekovim mogućnostima opažanja.

Na čovekovo opažanje utiče funkcija čulnih organa, pa tako svako oštećenje čulnog organa smanjuje i njegovu funkciju. Osim toga i psihološki faktori utiču na opažanje, koji opet zavise od čovekovog prethodnog iskustva.

Perceptivna spremnost da ćemo nešto videti, čuti, primetiti, predstavlja takođe psihološki faktor. Perceptivna spremnost nam može pomoći da brže opazimo ono što očekujemo, i na taj način brže i bolje odreagujemo. Međutim, može doći i do zablude kada se umesto očekivanog pojavi nešto što nismo očekivali. Tada je i vreme reakcije na neočekivani nadražaj duže.

SAZNANJE

Sve što čovek vidi, čuje ili zapaža pomoću čulnih organa postiže se uz pomoć saznanja. Sve ono što nas okružuje i što deluje na učesnike u saobraćaju predstavlja prvi korak saznanja u saobraćaju. Takvo saznanje se naziva objektivno iskustvo.

ILUZIJE

Ukoliko opažanja, odnosno percepcije nisu potpuno jasne pod uticajem iskustva, onda možemo da kažemo da nastaju iluzije ili krive percepcije. Normalna lica doživljavaju iluzije, zato što su one izazvane specifičnim spoljnim podražajem.

HALUCINACIJE

Halucinacije se mogu javiti pod uticajem različitih hemijskih sredstava, bolesti, neobičnih prilika. Tako osobe koje imaju halucinacije mogu videti patuljke, životinje, čuti šumove ili glasove koji ne postoje.

PREDSTAVE

Sve one predmete koje smo ranije videli, kao i situacije koje smo ranije doživeli možemo da zamislamo. Tako zamišljanje predmeta i situacija naziva se predstava. Međutim, retko kad predstava predstavlja pravu sliku predmeta. Iz tog razloga između opažanja i predstave postoji razlika.

Pri veštačenju i svedočenju u slučajevima saobraćajnih nezgoda važnu ulogu ima predstava. Međutim, postavlja se pitanje koliko su iskazi svedoka u takvim slučajevima verodostojni. Takvi iskazi se zasnivaju na predstavi koja je neodređena, nestalna, nema senzorne živosti, a uz to je i veoma oskudna u detaljima.

Zato svedoci mogu na osnovu prethodnog saznanja, menjanja izjava da unesu zabunu i poteškoće prilikom otkrivanja krivaca za saobraćajnu nezgodu.

Često se uzroci saobraćajnih nezgoda utvrđuju samo na osnovu očevidaca i njihovih predstava koje u celini nisu videli.

MIŠLJENJE

Mišljenjem povezujemo činjenice do kojih smo došli na osnovu opažanja. Ono se oslanja na osećaje i opažanje.

Bitno je istaći da se mišljenjem stvara i održava poverenje među učesnicima u saobraćaju. Na osnovu pojedinih signala koje učesnici u saobraćaju daju u toku vožnje moguće je predvideti način kretanja, i na osnovu toga donosi zaključak o budućim radnjama.

REFLEKSI

Reflekse možemo podeliti u dve grupe:

- uslovni
- bezuslovni

Uslovni refleksi predstavljaju sve nove uslovne radnje koji se obrazuju u toku života.

Bezuslovni refleksi se ne stiču iskustvom. To su refleksi skupljanja zenice na svetlo, refleksi kašljanja, zevanja, širenja i skupljanja krvnih sudova...
Ukoliko spadate u grupu vozača sa slabijim refleksima onda bi trebalo da svoju vožnju prilagodite svojim mogućnostima i da vozite opreznije.

EMOCIJE

Emocije predstavljaju sponu između aktivnosti i spoznaje. Radi se o psihičkim doživljajima kojima zahvatamo i vrednujemo nadražaje iz okruženja. Pošto se emocije baziraju na osećaju neprijatnosti i prijatnosti, na njih će delovati nesreća, sankcija, poštovanje ostalih, šok,...
Razlikuju se po intenzitetu, a najjače se nazivaju afektima.
U savremenim uslovima života, često se povezuju sa besom i agresijom.

BES

Bes uvek prati snažna želja za ispravljanjem tuđih postupaka, ali i osvetom. U momentu nastanka besa mnogi učesnici u saobraćaju ne poseduju mogućnost samokontrole i objektivnog sagledavanja situacije.

AGRESIJA

Agresija predstavlja ponašanje koje se odlikuje neposrednim kontaktom i komunikacijom sa drugim učesnicima u saobraćaju putem primene sile. Agresivno vožnja uzrok je nastanka jedne trećine svih nezgoda u saobraćaju.

Kako bi se smanjio broj učesnika koji ispoljavaju agresiju i bes na putu, trebalo bi još u toku obuke za polaganje vožnje predstaviti sve negativne aspekte ovakvog vida vožnje. Dalje, vozače je potrebno naučiti da razviju strategiju za smanjivanje besa i agresije.
Stručnjaci kažu da kao strategiju za smanjivanje besa kod vozača možete slušati neku laganu i opuštajuću muziku, da držite na vidljivom mestu sliku vaše porodice, žvaćete žvaku pre polaska, ostavite sebi dovoljno vremena za putovanje, kao i da se opustite pre polaska na put.

Napomena: Komunikaciju, za sva dodatna pitanja, obaveštenja i zadatke, ostvarujemo preko naše gugl učionice.